

Rozwój społeczny dziecka na etapie wieku przedszkolnego

Kiedy dziecko rozpoczyna swoją przygodę z przedszkolem, wchodzi w zupełnie nowy świat. Grono otaczających je dotychczas osób powiększa się – pojawiają się nowe twarze, nowe kontakty, a wreszcie nowe role.

Dziecko przestaje być wyłącznie synem lub córką, wnuczką lub wnuczką czy też bratem lub siostrą. Staje się przedszkolakiem, członkiem nowej społeczności, w której pojawiają się obce osoby dorosłe i niekiedy zupełnie obce dzieci. Wiek przedszkolny to dla maluchów duże wyzwanie rozwojowe.

Proces kształtowania się więzi społecznych trwa przez całe życie człowieka. W wieku przedszkolnym jest nim zabawa. Bawienie się dziećmi ze sobą stwarza okazję do współdziałania werbalnego i rzeczowego. Tworzące się grupy zabawowe, początkowo nietrwałe stopniowo nabierają trwałości przez zabawy w granie roli czy zabawy ruchowe. Sprzyjają wytworzeniu więzi emocjonalnych oraz rozwijaniu aktywności społecznej. Zabawy są pozytywnym czynnikiem wprowadzającym dziecko w sprawy moralności i sprawiedliwości. Istotne dla rozwoju społecznego dziecka jest również to, że dzieci wcielają się w różne „role zgodne z płcią”. Dziewczynki najczęściej bawią się lalkami, naśladują panie nauczycielki lub matki. Chłopcy zaś lubią się w samochodach, udają strażaków lub policjantów.

Dzięki przebywaniu w grupie przedszkolnej dziecko buduje obraz samego siebie. Dzięki kontaktom z rówieśnikami pobudza swój rozwój społeczny i emocjonalny, zdobywają nowe doświadczenia, zaczyna lepiej rozumieć własne emocje i innych ludzi. A wszystko zaczyna się tak...

Trzylatek

- początek rozwoju umiejętności społecznych – nowa grupa społeczna, wyjście poza rodzinę,

- dziecko nawiązuje nowe kontakty – z nauczycielem i z dziećmi. Musi odnaleźć swoje miejsce w grupie,
- poznaje i stopniowo nabywa nowe zasady, normy panujące w grupie, musi przyswoić unikatowe wzorce przeżywania, myślenia i działania w różnych sytuacjach.
- trzylatki spędzają czas na zabawach samotnych i równoległych, naśladując działania bawiącego się obok kolegi czy koleżanki.
- ok. 3,5 roku życia obserwuje się spadek poczucia bezpieczeństwa w relacjach zarówno rodzinnych (potrzeba zapewniania o miłości rodziców, szukanie ich ciągłej uwagi), jak i koleżeńskich. Dziecko potrzebuje od rodziców wsparcia, troski i zapewnienia o miłości. Możecie zaobserwować zabieganie o waszą uwagę i zainteresowanie.

Czterolatek

- doskonalą się zdolność do rozróżniania i rozumienia ról społecznych,
- dziecko uczy się „bycia w grupie” poprzez zabawę, role przyjmowane w zabawie są, które są zgodne z płcią. Dla rozwoju społecznego dziecka w okresie przedszkolnym szczególnie ważne i cenne są właśnie one - zabawy w role. Dziewczynki najczęściej bawią się lalkami, są mamami lub nauczycielkami – i naśladują znane sobie osoby. Z kolei chłopcy swoją uwagę kierują ku policjantom, strażakom, a także męskim postaciom z bajek.
- zabawy są także okazją do nawiązywania i rozwijania kontaktów społecznych,
- dominują zabawy samotne i równoległe, dziecko nie wchodzi w interakcje, maluchy wciąż jeszcze ze sobą nie współpracują,
- powszechnym zjawiskiem są tzw. „niewidzialni przyjaciele” (dzięki nim dziecko także uczy się życia w społeczeństwie, choć może to się nam wydawać śmieszne), ale kształtują się też pierwsze całkiem realne przyjaźnie. Mają one zazwyczaj tymczasowy, a owa relacja polega na wspólnej zabawie i dzieleniu się zabawkami.
- obserwuje się skłonność do „testowania granic i norm”, głównie w domu, ale i w przedszkolu między dziećmi dochodzi do pierwszych konfliktów, głównie z powodu zabierania sobie zabawek.

Pięciolatek

- w kontaktach z innymi dziećmi dominuje ufność i otwartość, podobnie jest w kontaktach z osobami dorosłymi,
- znaczącą rolę odgrywa zabawa w grupie – jest to okazja do nabywania wiedzy o sobie, o innych i o rolach społecznych,

- wzrasta zdolność do podejmowania zabaw zespołowych – wspólny cel i plan działania,
- niekiedy w zabawach obserwuje się dążenie do uzyskania przewagi nad innymi dziećmi (ma to związek z nabywaniem przekonania o własnych możliwościach),
- pojawiają się przyjaźnie, wciąż jednak mają one charakter tymczasowy,
- konflikty rozwiązywane są poprzez wycofanie się z sytuacji konfliktowej albo przejście do innej aktywności.

Sześciolatek

- obserwuje się skłonność do popadania w skrajne emocje, co z kolei przekłada się na relacje z otoczeniem. Chwilę po „kocham cię” możesz usłyszeć „nienawidzę cię” – i to niestety jest w tym wieku, na tym etapie rozwoju, jak najbardziej normalne.
- w dalszym ciągu występuje potrzeba rywalizacji i odnoszenia zwycięstwa (dziecko chce być najlepsze, mieć wszystkiego jak najwięcej, jak najszybciej, jak najbardziej po jego myśli),
- niekiedy pogarszają się kontakty z mamą (często to ona obarczana jest przez dziecko winą za wszelkie trudności i niepowodzenia), zwłaszcza że dziecko w tym wieku bardzo źle znosi wszelkie niepowodzenia. Nie umie przyjąć krytyki i kary.
- około 6. roku życia, pojawiają się zabawy zespołowe, które integrują maluchy wokół wspólnego celu. Dziecko chętnie współdziała w grupie rówieśników, umie podporządkować się regułom zabawy i poleceniom. Ulubioną formą spędzania czasu jest nadal zabawa.

Rozwój społeczny wynika z samej natury społecznej człowieka, która warunkuje jego przynależność do grupy środowiskowej lub grupy społecznej. Dokonuje się przede wszystkim w życiu rodzinnym, a później modyfikuje się i rozwija w kolejnych grupach społecznych, z których pierwsze jest przedszkole. Rodzina kształtuje umiejętności kontaktów społecznych w sposób naturalny poprzez częste i bezpośrednie kontakty i interakcje pomiędzy rodzicami, rodzeństwem i pozostałymi domownikami. Przedszkole natomiast poszerza świat społeczny dziecka. Daje mu możliwość pełnienia nowych ról społecznych i zawierania nowych znajomości i przyjaźni. Uczy też przestrzegania zasad współżycia w grupie. Służą temu odpowiednio dobrane gry i zabawy.

Opracowała: Magdalena Alkowska

LITERATURA:

Hurlock E. B., Rozwój dziecka, Warszawa 1985

Łaciak B., Świat społeczny dziecka, Warszawa : "Żak", 1998

Przetacznik-Gierowska M., G. Makiełło-Jarża, Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego, Wydawnictwa szkolne i pedagogiczne, Warszawa 1985

NDN_Rozwoj_dziecka_2_Wiek_przedszkoly.pdf